

Univerzita Karlova
Katolická teologická fakulta
Dějiny křesťanského umění

Posudek diplomové práce:
Marie Koutná

Možnosti postupů při památkové obnově na příkladu poutního areálu v Horní Polici

Praha 2021

Téma bylo velice dobře vyhrané, protože se památkové péči nedostává právě takovýchto úvah a hodnocení. V praxi citelně chybí zpětný pohled, upozornění na klady, zápory i řadu aktuálních nových námětů, či problémů.

V kapitole „Literatura a dokumenty“ byly shromážděny v podstatě všechny důležité materiály týkající se tohoto tématu. Určitým problémem je následující kapitola „Proudy a tendence památkové péče v Čechách“. Autorka se věnuje celé Evropě, což při rozsahu kapitoly dovolí letmo zmínit jen základní teze. Některé jsou pak i vynechány. Tato kapitola by měla být zpracovávána jako samostatné velké a náročné téma hodící se pak spíše například pro práci disertační.

Historie a proměny objektu jsou následně zpracovány přehledně a v úplnosti. Upozorňuji na jeden drobný detail: Letnímu pobytu sloužily Ploskovice, kdežto Zákupy byly panovníkovým hlavním sídlem.

Popis areálu je poměrně dobrý. Některé věci jsou zjednodušeny. Například podstatou půdorysného rozvrhu vstupní věže „santiniovský“ průnik nakoso natočených čtverců zasekávajících se do čtverce ústředního. Popis znejasňuje střídání vnitřních a vnějších částí objektů.

„Projekt obnovy“ na počátku správně zmiňuje potřebu podrobných průzkumů. Z nich má být vypracován zásadní přístup k areálu. To vše je skutečně velice důležité. Diplomantka ale najednou přechází přímo ke stavebním aktivitám. Ty jsou nepochybně jednou z aktivit při obnově, zásadní rozhodnutí respektující charakter a umístění stavby by ale mělo předcházet.

Kapitola „Možnosti postupů při obnově stavby“ by měla shrnovat výběr a volbu památkového přístupu, a to od celkových rozhodnutí po detailní jednotlivosti. Marie Koutná se ale věnuje z nejasných důvodů nejdříve obnově dřevěných konstrukcí. Zde se v textu prolínají zcela praktické problémy konkrétní obnovy a obecnými tezemi. Oba směry se však nepropojují.

Nečekaný je odskok do Českého Krumlova a následně Bezna, a to bez jasnějšího zdůvodnění tohoto postupu. Následně je nečekaně detailně probíráno biologické napadení dřeva. Opět jsou uváděny příklady z jiných lokalit. Totéž platí o dalších jednotlivých pracích, jako např. impregnace a protézování narušených částí.

Teprve následně je pozornost obrácena ke krovům kostela. Popis je velice dobrý, není ale jasné, co bylo přejato a co je autorčin text, což bohužel platí i pro jiné části práce. Rozhodně ve většině kapitol chybí podrobnější odkazy. Navazující úsek je opět zaměřen na krov, nyní u ambítů; poté se autorka vrací ke krovu vstupní věže.

Po technickém řešení krytin následuje oddíl věnovaný „Zděné nosné konstrukci“. Kapitola opět začíná obecnými poznatky, i zde ale bez provázání s konkrétní stavbou. Až nyní je připojen dlouhý popis obecně formulovaných zásad péče o zdivo.

Při návratu do Police je popisován stav sledované památky. Jen upozorňuji, že „hrubě opracované pískovcové kvádry“ jsou obecným materiálem užívaným stejně v baroku jako v renesanci, či středověku. Proměnou prochází pouze postupy povrchového opracování.

Následuje část zaměřená opět výhradně na technologický přístup. Z tohoto textu se vymyká velice zajímavá část věnovaná sporu o prezentaci druhotně uložené křtitelnice. Zde se krátce objevují uměleckohistorické i památkové pohledy, které jinak v práci chybí. Toto je oblast, kterou by každá obnova měla začínat.

Zajímavou kapitolou je část věnovaná povrchovým úpravám zdiva. Zajímavá jsou odstavce zabývající se barevností. Citované zprávy jsou sice nepřesné, ale zřejmě vycházejí z dostupných podkladů. Autorka se ale ihned dostává k technickým otázkám a zásadní problémy obnovy barevnosti neřeší.

Závěrečnou kapitolku Marie Koutná začíná velice slibně:

„Tato práce dokazuje, jak velice důležitá je správná volba metody a způsob provedení sanace u historických a památkově cenných budov. Nepochopení či nedbalé provedení oprav může mít za následek vážné narušení nejen hmotné podstaty stavby, ale také její umělecké hodnoty a estetického působení na okolí. Proto je třeba stavbu a související okolnosti důkladně poznat a teprve na základě provedených průzkumů se rozhodnout jak k dané stavbě přistupovat.“

To vše je hluboká pravda. Text samotný však působí odlišně. „Obnova areálu poutního místa v Horní Polici je kladným příkladem vhodně vybraných památkových postupů“ To je nesporně jeden z důležitých soudů, jenž ale není doplněn patřičným zdůvodněním. Autorka se opět vrací k jednotlivostem. Údržba, správné technologické postupy apod. jsou důležitou, někdy rozhodující složkou obnovy. Zcela však chybí uměleckohistorický pohled.

V Horní Polici bylo ve skutečnosti na samotném počátku celkové obnovy zpracováno, projednáno a schváleno hodnocení vycházející zejména z SHP. Určeny byly zásadní směry obnovy, vycházející z uvedených kvalit areálu. O těchto postupech spojených nejtěsněji s dějinami umění se z textu v podstatě nedozvídáme nic. Je to škoda, protože technologické části – byť roztržitěné a málo provázané- jsou zpracovány poměrně dobře. Pokud by práce byla vyhotovena na AVU, či na školách technologického zaměření, pak by kladný dojem zřejmě převážil. V rámci dějin umění ale musíme prvořadě sledovat v posudku mnohokrát zmiňované zásadní směry obnovy. Právě tato část je integrální součástí naší odborné práce. V diplomové práci chybí hodnocení urbanistické, dále např. zdůvodnění volby částečně sledované barevnosti, navíc díky úvodním slovům chybí i odborně zdůvodněné finální hodnocení. Zde ale autorka použila pouze obecné formulace. Ty působí, že jsou mnohdy až mechanicky přejaty z ne vždy citovaných zdrojů. Autorka nepochybně vynaložila velké úsilí při shromažďování materiálu. Jeho využití v textu práce psané na katedře dějin umění však nebylo příliš šťastné.

Přes uvedené výhrady práci doporučuji s ohledem na řadu zajímavých a cenných jednotlivostí k obhajobě; mohu ji ale hodnotit pouze jako dobrou.

V Praze, srpen 2021

ing. Petr Macek, Ph.D.